

PROBLEMELE PIETEI MUNCII ÎN REPUBLICA MOLDOVA

*Vera COTELNIC,
cercet.șt., IEFS*

Abstract. In this paper, the author analyze the current situation of labor market Labor market fully reflects the achievements and failures recorded by national economy, or economic development and employment are mutually correlated. In this context, the economic recession, generated by the Global financial crisis, influenced the labor market in a negative way The Republic of Moldova is also beginning to feel the consequences of the crisis, and this is leading to unfavorable changes in the employment market: reduction of active population, increase of unemployment. The analysis of the main indicators characterizing the economically active and inactive population, is performed the problem of employment of labor by age groups, depending on the level of education, changes in the employed population by sectors of national economy as a result of structural change, the impact of migration are identified. Shortage of work places and increase if unemployment in Russia and European Union determined a large number of working migrants to return home and this process, although has many positive consequences of social and demographic character, creates new challenges for the labor market. In this article the author present description of the recent trends in the labor market of Moldova and also present concrete solutions in the order to improve the efficiency of the labor market.

În condițiile de criză economică globală piața forței de muncă din Republica Moldova se confruntă cu modificări substanțiale atât în structura ocupațională a populației, cât și la nivelul atitudinilor comportamentale ale factorului uman. Toate aceste modificări au un impact direct asupra șomajului, ocupării informale, migrației,

fluctuații frecvente în schimbarea locului de muncă, generate de remunerarea insuficientă și intensificarea procesului depopulării zonelor rurale, îmbătrânirea populației active etc.

Indiscutabil, toate aceste aspecte influențează puternic indicatorii de performanță ai pieței muncii. Fiind într-un proces de formare continuă, piața forței de muncă își fortifică permanent măsurile de protecție socială, a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă.

Actuala piață a muncii este afectată de dezechilibre la nivelul raporturilor dintre populația activă și cea inactivă, cât și în rata de ocupare.

În prezent caracteristicile specifice pieței forței de muncă din Republica Moldova sunt: scăderea populației, reducerea populației economic active, reducerea populației ocupate, reducerea locurilor de muncă, creșterea masivă a șomajului și migrației externe ale populației apte de muncă, reîntoarcerea migranților de peste hotare la piața forței de muncă autohtonă etc. Or, funcționarea eficientă a pieței muncii este posibilă atunci când există suficiente resurse de muncă de o componentă calitativă.

Examinarea problemelor privind constituirea și funcționarea pieței forței de muncă în Republica Moldova arată totuși că această piață se află încă la etapa de formare, etapă marcată de diverse discontinuități și dificultăți generale, de ritmul lent al transformărilor economice și sociale.

Perioada de criză pe care o traversează Republica Moldova, însoțită de recesiunea economică, a amplificat dezechilibre între cererea și oferta forței de muncă, a micșorat numărul de salariați ocupați în economia națională, ce a condus în ultimii ani la înregistrări majore ale numărului de șomeri și la acutizarea fenomenului șomajului.

Datele Biroului Național de Statistică privind forța de muncă demonstrează că evoluția indicatorilor principali ce caracterizează piața forței de muncă în ultimul deceniu (2000-2010) se caracterizează prin scăderea populației economic active cu 419,3 mii persoane, dacă în anul 2000 populația economic activă constituia 1654,7 mii persoane, în anul 2010 populația economic activă a înregistrat valoarea de 125,4 mii persoane, fiind în descreștere față de anul precedent cu - 2,4%.

Structura pe vârste a populației poartă amprenta caracteristică unui proces de îmbătrânire demografică, datorat în principal scăderii natalității, care a determinat reducerea absolută și relativă a populației tinere. Comparativ cu 1 ianuarie 2000, se remarcă reducerea ponderii populației tinere (de 0-14 ani) de la 23,8% la 16,4% (-280,3 mii persoane), și creșterea ponderii celei vârstnice (de 65 ani și peste), de la 9,4% la 10,0% (+13,6 mii persoane).

Inevitabil, reducerea populației, populației economic active a condus nemijlocit și la reducerea populației ocupate în economie. Astfel, pe parcursul anilor 2000 până în 2010 populația ocupată în economie sa redus de la 1514,5 mii persoane până la 1143,4 mii persoane, fiind în descreștere și cu - 3,5% față de 2009. Motivul principal ce a contribuit la reducerea activității economice a populației este trecerea la categoria populației economic inactive, creșterea stabilă a căreia a fost înregistrată în ultimul deceniu.

Aceeași situație se atestă și la rata de ocupare, care a diminuat de la 54,8 % în anul 2000 la 38,5 % în anul 2010, și cu -1,5 puncte procentuale, față de valoarea anului precedent, ceea ce demonstrează lipsa unei stabilități pentru lucrători în ocuparea lor, stabilitate care le-ar asigura și un venit stabil pentru întreținerea lor și a familiilor lor. În distribuția pe medii de reședință rata de ocupare a fost de 42,7% în mediul urban și 35,4% în mediul rural. Cea mai înaltă rată de ocupare, adică 58,4% s-a înregistrat la persoanele cu vârsta cuprinsă între 45 și 54 ani. Repartiția pe sexe relevă că ponderea la bărbați a fost mai înaltă în comparație a femeilor și a constituit 40,9%, respectiv 36,4%. Majoritatea populației ocupate revine mediului rural, adică 52,9 % din totalul populației ocupate, iar celui urban – 41,7%.

Evident, că din moment ce rata de ocupare este în continuă descreștere, crește numărul șomerilor în sens BIM, care în anul 2010 a fost de circa 92 mii persoane, fiind în creștere cu 11 mii față de anul precedent. Șomajul afectează într-o proporție mai mare bărbații - 62,3 % și persoanele din mediul urban – 62,4%. Este necesar de menționat că din rândul șomerilor 73,7% au fost persoane cu experiență în muncă. Durata medie a șomajului a fost de 13 luni, în comparație cu 14 luni în anul 2009. Cota șomerilor ce se aflau în șomaj de lungă durată (șomaj de 1 an și mai mult) a constituit 30,8%. Din aceștia 15,3% erau tineri cu vârsta cuprinsă între 15 și 24 ani. Ponderea persoanelor ce se aflau în șomaj de foarte lungă durată (24 luni și mai mult) au constituit 12,8% din numărul total al șomerilor.

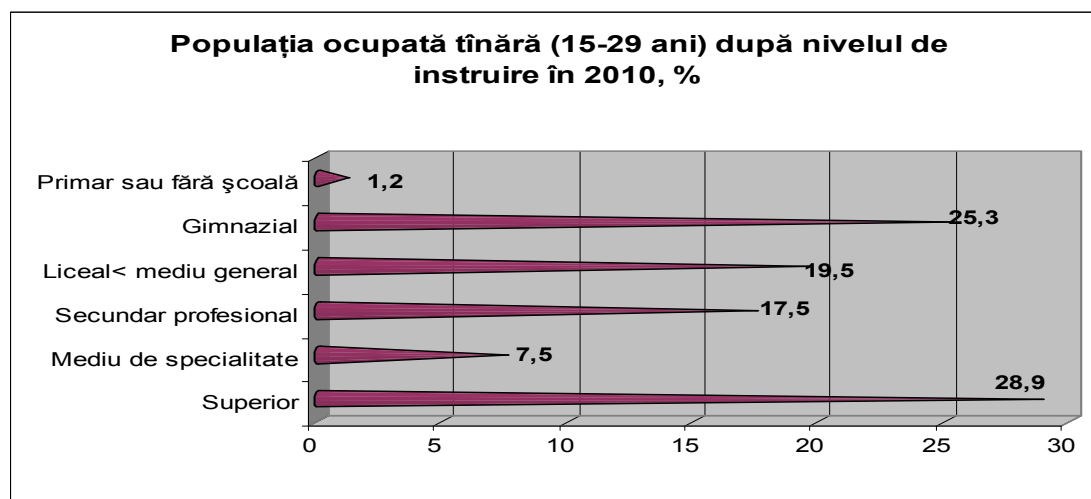
Rata șomajului, a înregistrat valoarea de 7,4%, fiind în creștere cu 1,0 puncte procentuale, față de anul precedent. Totodată, s-au înregistrat disparități semnificative între rata șomajului la bărbați, care constituie 9,1%, față de 5,7% la femei, și în mediul urban – 9,6% față de mediul rural - 5,4%.

Evoluția ratelor de șomaj accelerează diferit, în funcție de starea social-economică a țării. Dacă, spre exemplu, în anii 1998-2006, s-a menținut o tendință sporită a numărului de șomeri, depășind cu mult peste 100 mii persoane, apogeul fiind atins în anul 1999, înregistrându-se 187,2 mii persoane. Spre anii 2007-2008, ca efect al implementării diverselor forme de politici sociale și economice, acestea au atins cote minime de 66,7 mii persoane și, respectiv, 51,7 mii persoane. În anii 2009 - 2010 numărul șomerilor crește din nou, constituind 81,0 și respectiv 92,0 mii persoane.

Evaluarea situație tinerilor pe piața muncii

Analizând evoluția principalilor indicatori ocupaționali din Republica Moldova din ultimul deceniu, referitor la populația tânără, se observă că comportamentul tinerilor pe piața muncii se apropie tot mai mult de comportamentul tinerilor pe piața muncii din țările cu economie de piață. Totodată, datele Anchetei Forței de Muncă arată că în anul 2010 populația ocupată în vârstă de 15-29 ani a constituit doar 257,1 mii persoane sau 22,5 % din totalul populației ocupate din republică, din care 140,6 mii bărbați și respectiv 116,5 mii femei.

Figura 1.

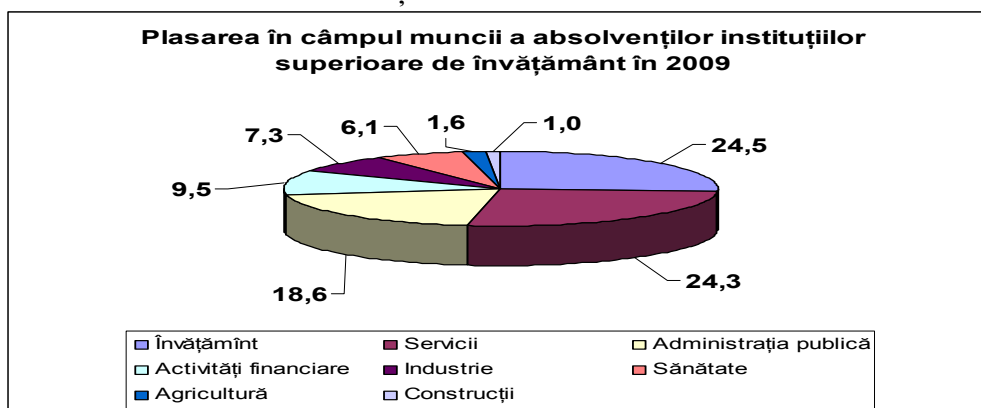
Sursa: Biroul Național de Statistică. Ancheta forței de Muncă

Pe fundalul descreșterii numărului populației economic active și a populației ocupate tinere, în această perioadă de timp a avut loc o creștere spectaculoasă a numărului populației inactive – de la 468,8 mii persoane în 2000 până la 672,3 mii persoane în 2010. Se observă, o creștere a populației inactive în vârstă de 25-29 ani și o descreștere a populației inactive în vârstă de 15-19 ani. Astfel, dacă populația inactivă în

vârsta de 15-19 ani s-a micșorat de la 274,2 mii în 2000 până la 266,8 mii persoane în 2010, sau cu 2,7 %, atunci populația inactivă în vârstă de 25-29 ani a crescut de la 59,7 mii în 2000 până la 161,2 mii persoane în 2010 sau de 2,7 ori, ceea ce reflectă o înrăutățire a situației în domeniul ocupării populației tinere. Or, tinerii inactivi din grupa de vârstă 15-19 ani pentru care diminuarea numărului lor a fost relativ mică, în marea lor parte, sunt antrenați în activități de formare profesională. Pentru tinerii inactivi în vârstă de 25-29 ani anume oportunitățile modeste de angajare și salariile mici îi descurajează de a fi prezenți pe piața muncii din Republica Moldova, ei optând fie pentru migrarea peste hotare în căutarea unui loc de muncă mai bine plătit, fie pentru alte activități care nu sunt legate de muncă.

Conform informației furnizate de către BNS în anul 2009 au absolvit instituțiile de învățământ superior 26,6 mii persoane, cu 3,0 mii (10,1%) mai puțin față de anul de studii 2008. Plasați în câmpul muncii au fost doar 3883 tineri specialiști, s-au 14,6% din total.

Diagrama 1. Plasarea în câmpul muncii a absolvenților instituțiilor superioare de învățământ în anul 2009

Sursa: Biroul Național de Statistică.

În distribuție după activitățile din economia națională se constată că 24,5% din totalul tinerilor specialiști plasați în câmpul muncii au fost în învățământ; în servicii - 24,3%; administrația publică-18,6%; în activități financiare-9,5%; în industria prelucrătoare -7,3%; în sănătate -6,1%; în sectorul agricol - 1,6% și în construcții mai puțin de unu la sută. Plasarea în câmpul muncii a tinerilor specialiști după zone geografice s-a conturat în următorul tablou: Chișinău - 2595 persoane; zona de Nord - 520 persoane; Zona de Centru - 439 persoane; Zona de Sud - 247 persoane și UTAG-70 persoane angajate.

Distribuția populației ocupate tinere în funcție de mediul de reședință arată că cea mai mare concentrație a acestora se observă în mediul urban – 135,2 mii persoane comparativ cu 121,8 mii persoane în mediu rural, în pofida faptului, că o concentrație mare a populației din această categorie de vârstă se observă în mediul rural de 549,3 mii persoane comparativ cu 421,6 mii persoane în mediul urban.

În Republica Moldova protecția persoanelor afectate de șomaj cade sub acțiunea Legii privind ocuparea forței de muncă și protecția socială a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă nr. 102-XV din 13 martie 2003 (în continuare - Legea privind ocuparea forței de muncă), având așa obiective ca: prevenirea șomajului și asigurarea unui nivel cât mai înalt al ocupării forței de muncă; încadrarea sau reîncadrarea în muncă a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă; sprijinirea ocupării persoanelor din categoriile defavorizate ale populației; protecția socială a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă; informarea populației despre cererea și oferta forței de muncă, etc. Legea respectivă reglementează măsurile cu privire la

realizarea strategiilor și politicilor de menținere a unui nivel înalt de ocupare și adaptare a forței de muncă la cerințele pieței forței de muncă, protecție socială a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, prevenirea șomajului și combaterea efectelor sale sociale.

Instituția abilitată cu dreptul să promoveze politicile, strategiile și programele în domeniul pieței forței de muncă, protecției sociale a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, este Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (în continuare ANOFM).

Concomitent, cu creșterea numărului șomerilor conform BIM în anul 2010 a crescut considerabil și numărul șomerilor adresați la agențiile teritoriale pentru ocuparea forței de muncă, unde au fost înregistrați 81523 persoane, din ei 36,5 la sută o constituie tinerii în vârstă de 16-29 ani, fiind în creștere cu 2,3 mii șomeri față de anul 2009, plasând în câmpul muncii doar 14,7 mii șomeri, ce constituie doar 18,0% din numărul celor înregistrați - 5820 erau persoane tinere, din ei 39,6% au fost plasați în câmpul muncii. În aspect teritorial o pondere vădită o au locuitorii rurali - 60%.

Restructurarea economiei naționale ce a avut loc în țară la începutul anilor 1990, a dus la migrarea unei părți considerabile din populația rurală, inclusiv tânără, dacă nu în exteriorul țării, atunci, cel puțin, de la sate spre orașe. Populația neavînd posibilitatea de a fi angajată cu un salariu decent, pentru a-și satisface necesitățile cu venitul din activitatea economică, ea calea migrației de muncă, care este o soluție de rezolvare a mai multor probleme cotidiene.

Să încercăm să analizăm migrația prin prisma efectelor pozitive și ale celor negative puternic legate de caracterul acesteia. Efectele pozitive pentru economie provin din faptul că circa 21% din veniturile recepționate de la emigranți sunt economisite în sistemul bancar. Emigranții moldoveni transmit în țară mijloace financiare, fiind o sursă majoră de valută străină, ele au implicații fundamentale asupra creșterii economice, a balanței de plăți și pieței muncii.

Un alt rezultat benefic al migrației este și cel educațional, care se manifestă prin schimbarea gândirii și comportamentului economic al tinerei generații și adaptarea acestora la noile condiții ale economiei de piață. În sfârșit, nu poate fi ignorat faptul că o bună parte din emigranții pe termen lung se întorc de peste hotare cu o mentalitate schimbată. Ei vor să fie activi, independenți, și-au format o nouă cultură a muncii, doresc să inițieze afaceri și să participe la dezvoltarea societății după modelele pe care le-au văzut peste hotare.

Unul dintre aspectele negative ale migrației forței de muncă, specifice pentru țara noastră, poate fi constatat că, de regulă, o bună parte din populația ce emigrează sunt specialiști de un înalt profesionalism, cu studii superioare și care nu doresc să mai revină în țară. Deci, evident, Republica Moldova se transformă treptat într-un „producător de șomeri” și un furnizor de forță de muncă calificată pentru țara gazdă.

Conform unui sondaj circa 30% din cei plecați nu doresc să se întoarcă în țară. Mai mult ca atât, calitatea factorului uman plecat peste hotare, de cele mai multe ori, degradează, deoarece emigranții sînt antrenați la munci pentru care ei sînt supracalificați (cel mai frecvent, construcțiile pentru bărbați sau serviciile menajere pentru femei).

Un alt aspect negativ al migrației de muncă din țară, este extinderea migrației ilegale și a tinerei generații cu studii superioare.

Este necesar de menționat că o bună parte din emigranți legali au un nivel ridicat de instruire și calificare, fapt ce se reflectă negativ asupra pieței forței de muncă autohtone.

Exodul creierilor este un element important al migrației de muncă și provoacă preocupări majore, deoarece are implicații importante pentru dezvoltarea economiei țării.

Tabelul 3. Persoane tinere (15-29) plecate în câmpul muncii peste hotare, după nivelul de instruire în anul 2010, mii persoane /%.

	Total populație plecată	Bărbați mii.pers/% în total	Femei mii.pers/% în total	Urban mii.pers/% în total	Rural mii.pers/% în total
Total	128,7/100,0	92,3/71,8%	36,3/28,2	30,1/23,4	98,6/76,6
Superior	15,9/100,0	7,9/50,0	7,9/50,0	7,8/49,1	8,1/50,9
Mediu de specialitate	7,5/100,0	5,1/68,0	2,4/32,0	2,5/33,3	5,0/66,7
Secundar profesional	25,6/100,0	19,9/77,7	5,7/22,3	6,0/23,4	19,6/76,6
Liceal; mediu general	29,4/100,0	21,6/73,5	7,8/26,5	7,3/24,8	22,1/75,2
Gimnazial	48,8/100,0	36,4/74,6	12,4/25,4	6,2/12,7	42,6/87,3
Primar sau fără școală	1,5/100,0	1,4/93,3	0,09/6,7	0,3/20,0	1,2/80,0

Sursa: Biroul Național de Statistică. Ancheta forței de Muncă

Emigrarea specialiștilor din domeniul științei, educației, ocrotirii sănătății, etc. provoacă stagnarea ramurilor economiei naționale, punând în pericol progresul economic, social și politic al statului pe termen lung.

Unica soluție în acest sens este crearea condițiilor pentru a face mai atractivă rămânerea în țară a populației, și în special a tineretului, prin atragerea investițiilor, crearea locurilor noi de muncă, etc.

Reeșind din cele expuse, am putea concluziona că pentru a îmbunătăți calitatea vieții, este necesar să avem un rezultat al proceselor economice interne, dar nu al migrației forței de muncă, în Republica Moldova se cere, în primul rând, de a relansa și de a reorganiza situația economică, investițiile să fie îndreptate în sfera de producere a bunurilor economice pentru export. În al doilea rând, de-a proteja antreprenorii care deschid locuri noi de muncă pentru tânăra generație și încadrarea în câmpul muncii a lor. Promovarea business-ului mic și mijlociu prin acordarea creditelor preferențiale pe termen lung tinerilor care intenționează să-ți inițieze o afacere, fapt, ce ar stopa migrația în rândul tinerilor.

În concluzie putem menționa că, în pofida tuturor dificultăților, tinerii rămân a fi resursa unică pentru prezentul și viitorul țării. O societate care nu este în stare să-și trateze tinerii ca pe o resursă, nu va avea multe șanse de a concura în cadrul economiei globale. Statul, trebuie să conștientizeze importanța rolului tinerilor în destinul țării, astfel încât Guvernul să considere elaborarea și implementarea unei Strategii pentru tineret drept o prioritate a politicilor de stat, la fel, se cer a fi întreprinse un șir de măsuri, cum ar fi:

Sporirea gradului de ocupare a forței de muncă tânără, prin atragerea investițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii, în special, în localitățile rurale și după posibilitate, investiții gratuite;

Stimularea tinerilor plecați la muncă în străinătate pentru a reveni în țară – creșterea salariilor (sistem de beneficii, facilități pentru crearea de firme, formare/reformare profesională, facilități pentru familii);

Pentru îmbunătățirea situației în domeniu, unica soluție constă în crearea condițiilor pentru a face mai atractivă rămânerea în țară a populației, în special a tineretului, etc.

Bibliografie

1. Forța de muncă în Republica moldova- ocupare și șomaj, Anul 2010.
2. www.statistica.md Anuarul statistic 2010.
3. BNS Ancheta forței de muncă 2010.
4. Legii privind ocuparea forței de muncă și protecția socială a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă nr. 102-XV din 13 martie 2003
5. www.anofm.md
6. www.odimm.md